Kateřina Vlčková

Smíšený design jako trend v pedagogickém výzkumu v širších souvislostech

Institut výzkumu školního vzdělávání PdF MU

Koreferát srovnává pohled na smíšený design výzkumu a jeho aplikaci v českém pedagogickém výzkumu a v zahraničí. Zabývá se otázkou, zda je smíšený design něčím víc než kombinací kvalitativních a kvantitativních přístupů, metod sběru a analýzy dat. Zamýšlí se nad tím, zda je nadále skutečně obhajitelné striktně odlišovat kvalitativní a kvantitativní výzkum. Diskutuje o specifické roli smíšeného designu výzkumu v rámci pedagogického výzkumu a ukazuje jeho specifické místo v rámci jiných výzkumných designů. Představuje současná pojetí druhů smíšeného designu. Naznačuje problematické metodologické důsledky spojené s kombinací kvalitativních a kvantitativních aspektů, například v oblasti výzkumného vzorku.

Petr Novotný

Současné pojetí smíšeného designu pedagogického výzkumu u nás a v zahraničí

Ústav pedagogických věd FF MU

Koreferát zasazuje diskusi o smíšeném designu výzkumu do širších souvislostí, ve kterých lze uvažovat o metodologických trendech v pedagogickém výzkumu. Polemizuje o vnitřních (zájem uvnitř výzkumnické komunity) a vnějších (požadavek na výzkum) důvodech pro užívání smíšeného designu. Zdůrazňuje tři otázky: 1. Jak smíšený design zdůvodnit, tzn. jaké podstatné důvody vedou k užívání smíšeného designu? 2. Jak smíšený design obhájit, tzn. jak prokázat jeho přínos především vnějším partnerům? 3. Jak smíšený design prezentovat, tzn. především jak zprostředkovat výsledky výzkumu jeho „odběratelům"? Autor koreferátu chce upozornit na pozici pedagogického výzkumu a jeho trendů v problematickém prostoru mezi akademickou a rozhodovací sférou.

Sympozia

Tomáš Janík

Výzkum kurikulární reformy na gymnáziích: smíšená metodologie – smíšené výsledky – smíšené pocity

Institut výzkumu školního vzdělávání PdF MU

V rámci sympozia bude představen výzkum kurikulární reformy na gymnáziích, který je pod názvem „Kvalitní škola" realizován v letech 2009–2011 ve spolupráci Výzkumného ústavu pedagogického v Praze a Institutu výzkumu školního vzdělávání PdF MU v rámci projektu OP VK Kurikulum G. Ve čtyřech na sebe navazujících příspěvcích budou diskutovány metodické postupy a vybrané výsledky jednotlivých fází výzkumu, jež byly založeny na (1) polostrukturovaných rozhovorech, (2) dotazníkovém šetření, (3) případových studiích a (4) videostudiích. V průhledu jednotlivými příspěvky bude rozebírán výzkumný design, jenž se vyznačuje snahou o synergické propojení kvalitativních a kvantitativních výzkumných přístupů. Bude vysvětleno, jak jsou v prezentovaném výzkumu koncipovány jednotlivé fáze, aby se směřovalo k integritě řešení v rámci rozsáhlého projektu. Smíšená metodologie bude představena jako řešení umožňující zvládat vysokou komplexitu zkoumané problematiky (kurikulární reformy). Bude otevřena otázka, jak integrovat výsledky kvantitativních a kvalitativních výzkumů v rámci poznatkové základny věd o edukaci. Diskuse bude směřovat k ujasňování úlohy výzkumu vzdělávání ve vztahu ke vzdělávací politice – lze předpokládat, že z rozpravy na toto téma budou posluchači odcházet se smíšenými pocity.

Tomáš Janík,
Petr Knecht,
David Solnička

Kurikulární reforma na gymnáziích: rozhovory s koordinátory pilotních škol

Institut výzkumu školního vzdělávání PdF MU

Příspěvek představuje první fázi výzkumu kurikulární reformy na gymnáziích. V rovině teoretických východisek se výzkum opíral o rozlišení kurikulárních procesů a forem existence kurikula. Ve výzkumu byla sledována otázka, v čem spočívají specifika implementace kurikulární reformy v oblasti gymnaziálního vzdělávání a na pilotních gymnáziích zvlášť. V první fázi výzkumu bylo realizováno 19 rozhovorů s koordinátory tvorby školních vzdělávacích programů na pilotních (a partnerských) gymnáziích. Přepisy rozhovorů byly podrobeny kvalitativní obsahové analýze s cílem rekonstruovat příběh kurikukulární reformy z pohledu zkoumaných škol a porozumět problémům, které jsou spojeny s tvorbou školních vzdělávacích programů. Výsledky

Petr Najvar,
Jan Slavík,
Kateřina Vlčková,
Milan Kubiatko,
Tomáš Pavlas,
Tomáš Janko

Kurikulární reforma na gymnáziích: dotazníkové šetření

Institut výzkumu školního vzdělávání PdF MU

Příspěvek představuje druhou fázi výzkumu kurikulární reformy na gymnáziích. V rovině teoretických východisek se výzkum opíral o rozlišení kurikulárních procesů a forem existence kurikula. Výzkumné otázky se v obecném pohledu týkaly implementace kurikulární reformy, konkrétně se soustředily do tří oblastí: akceptace kurikulární reformy, učitelovo pojetí kurikula, využití a účinky kurikula. Jako proměnné na pozadí byly zkoumány spokojenost se školstvím a gymnaziálním vzděláváním, obeznámenost s reformními záměry a s kurikulárními dokumenty, podpora kurikulární reformy. Výzkumný vzorek sestával z 1098 respondentů z 58 škol, použit byl dotazník vlastní konstrukce čítající kolem stovky položek. Výzkum přinesl tato hlavní zjištění – co se týče celkové akceptace reformy, největší podíl respondentů (55 %) zaujímá k reformě ambivalentní vztah – lze konstatovat, že vítají přínosy, avšak nepodceňují problémy. Na pilotních gymnáziích je akceptace reformy naznačují, že na pilotních gymnáziích je reforma vnímána jako možnost pro uskutečnění širokého spektra změn vztahujících se k profilaci školy, k cílové orientaci vzdělávacích oblastí a oborů, k výběru a uspořádání vzdělávacích obsahů, k metodám a formám výuky. Zdá se, že dominantní je vnímání reformy jako příležitosti pro změny v oblasti výukových metod. Poukazovalo se také na problémy, např. že při zavádění reformy nejsou systémově koordinovány aktivity jednotlivých ministerských institucí. Jako by každá ze zúčastněných institucí (VÚP, ČŠI, CERMAT) disponovala jiným výkladem reformy a jejích cílů. Za zásadní byl považován problém nesouladu mezi znalostním pojetím katalogu maturitních požadavků a kompetenčním pojetím v rámcových vzdělávacích programech. Poukazovalo se také na problémy spojené s obtížnou uchopitelností vůdčích pojmů reformy (kurikulum, autonomie, klíčové kompetence), jejichž výklad může být poměrně široký. Možná právě proto není snadné dobrat se sdíleného porozumění tomu, o co zde jde především a jak k tomu směřovat. Literatura: Janík, T., Knecht, P., Najvar, P., Pavlas, T., Slavík, J., & Solnička, D. (2010). Kurikulární reforma na gymnáziích v rozhovorech s koordinátory pilotních a partnerských škol. Praha: VÚP.

vyšší než na nepilotních. Reformu akceptují více ženy než muži a výzkum ukázal, že na míru akceptace nemá vliv ani délka praxe respondenta ani jeho aprobace. Respondenti, kteří nejsou s reformou příliš obeznámeni, mají vyšší tendenci ji odmítat. Konkrétní aktivity spojené s tvorbou ŠVP jsou pokládány za vysoce problematické a vysoce pracné, současně jsou však hodnoceny jako vysoce smysluplné. Existuje různorodost v pojímání kurikula různými skupinami: nejkritičtější jsou respondenti „s převažujícím zaměřením na učivo", o něco vstřícnější jsou respondenti „s převažujícím zaměřením na žáka", reformu vítají respondenti „s převažujícím zaměřením na systém". Očekávání týkající se využití a účinků kurikula (ŠVP) jsou omezená. Reforma je vnímána jako citlivý problém související s profesní a osobní identitou učitele – rozšiřování učitelské role o kurikulární činnosti mnohdy není akceptováno. Literatura: Janík, T, Janko, T., Knecht, P., Kubiatko, M., Najvar, P., Pavlas, T., Slavík, J., Solnička, D., & Vlčková, K. (2010). Kurikulární reforma na gymnáziích: výsledky dotazníkového šetření. Praha: VÚP.

Micheala Píšová,
Klára Kostková,
Petr Vlček

Kurikulární reforma na gymnáziích: případové studie

Institut výzkumu školního vzdělávání PdF MU,
Katedra anglistiky a amerikanistiky FF UPa,
Katedra tělesné výchovy PdF MU

Příspěvek představuje třetí fázi výzkumu kurikulární reformy na gymnáziích. V rovině teoretických východisek se výzkum opíral o rozlišení kurikulárních procesů a forem existence kurikula. Výzkumné otázky se týkaly „implementace RVP jako tvorby ŠVP". Cílem případových studií bylo postihnout průběh tohoto kurikulárního procesu, zejména postihnout funkce kurikula v rovině práce s cíli a obsahy vzdělávání. Kromě toho byla pozornost věnována také kurikulárnímu plánování a řízení výuky i faktorům, které tvorbu (a částečně i realizaci) ŠVP ovlivňují. Oproti předchozím fázím výzkumu umožnily případové studie zaměřit se na tyto otázky na oborově specifické úrovni, tj. z perspektivy různých školních předmětů. Vznikla tak série desíti portrétů, které ukázaly na určité společné, transdisciplinární aspekty sledované problematiky. Píšová, M., Kostková, K., Janík, T. a kol. (2011). Kurikulární reforma na gymnáziích: případové studie tvorby kurikula. Praha: VÚP.